

Atla küla talunimedest

Ettekanne 27. nov. 2009.a. Rapla Haldushoones „VII kohanimepäev Raplas“, korraldaja Siseministeerium

Atla küla asub Juuru kihelkonnas ning ta oli Atla mõisa suurem küla. Peale selle oli mõisal veel Orguse küla ja hiljem tekkis saunikute baasil veel Atla Saunaküla.

Andmeid Atla küla talude kohta on säilinud alates 1712.a-st, selles dokumendis on kirjas, et enne katku elas Atla mõisa aladel 137 inimest, neist 121 olid surnud ning elus oli vaid 16 inimest. Need 16 inimest elasid 5 talus, millest üks ei kuulunud kindlasti Atla külasse.

1716.a. pandi igal pool Eestimaal inimesed kirja perede kaupa nii nimeliselt kui vanuselisel. Kirja pandi Suur- ja Väike- Atla eraldi. Osa küla talusid kuulus lihtsalt ühele mõisale, teine osa talusid teisele mõisale. Hiljem Suur- ja Väike- Atla mõisad liideti.

Nüüd siis Atla küla taludest:

Pendi kui kunagi külast väljas asuv talu ehk hajatalu. 1732.a. oli Pendi talu olemas, kuid tühi. 1739.a. Oli peremeheks Pendi Mart (1680-1745), hiljem tema järglased. Talu pererahvas sai liignimeks talu nime järgi Pentov .

Talu on säilinud tänaseni ja ka talu nimi on senini kasutusel.

Aastast 1774 oli olemas ka teine **Pendi** talu. 1826.a. Oli talu likvideeritud.. Võimalik, et maad liideti mõisamaadega, sest läheduses ongi Atla mõisa põllud.

Eeru, Väike- Atla kõrts.

1734 V-A mõisa kõrtsmik Peter abiellus Põllikse puusepa Mihkli t Mariga. Väike- Atla kõrts on kirjas igas vakuraamatus.

1760-test tuleb kirikukirjades ja hiljem revisjonidesse nimi Eeru kõrts. Kõrts tegutses veel 19. sajandi lõpus ning muutus lõpuks tavaliseks rendikohaks. Mõisamaade jagamisega tekkis siia Jüri Ausmehe asundustalu Eeru.

Eeru kõrts on kihelkonna vanim talumaja- ehitatud ca 1811.a. Ja Eeru nimi on teada pea igala teisele eestlasele.

Kangru asus Uuetoa ja Hermanni vahel

Alates 1726 on kirjas maata **Weber Hans**. Alates 1732.a. on kirja Weber Hans, kel ka ¼ adramaa suurune talu ja pere, hiljem sai taluperemeheks noorem poeg- Kangru Hansu Jaan, kes on 1750.a. peremehena ära märgitud, peale seda talu kadus.

1744.a. Tekkis talu, mille peremees oli **Kangru Hansu Mart** (oli ilmselt Kangru Hansu poeg), hiljem lihtsalt Kangru Mart. Mart suri 1773 ja uus peremees oli Herm- Kangru Herm (1747-1810). Pererahvas sai liignimeks Kangor.

See on **Kangru** talu, kus hiljem XIX saj lõpupoole elas Mahtra sõjast osalenud Prits Lang. Talu hakati rahvasuus kutsumagi **Langu** taluks. Talu jäi mõisa rendikohaks, sel kujul sai ka ta asundustaluks nimega Kangru. 1950-tel selle talu vanad hooned lammutati..

Viru Herm oli 1716.a. Väike- Atla mõisas taluperemees. Küllap pärit Virumaalt. Ilmselt tänu temale oli eesnimi Herm Atlas küllalt laia kasutusega. Viru Hermi kolm poega said taluperemeesteks. Herma vanem poeg Mart oli kindlasti 1732.a. Ühe uue talu peremees **Herma Mart**. See seisus võis tal olla juba 1726.a. nime all Mart. Mardil oli vaid tütar Kadri. Mart suri küllalt noorelt ning koduväiks tuli Toomas. 1739.a. on kirjas juba Herma Mardi Toomas- peaks mõtlema Herma poja Mardi väimees Toomas. 1774.a-st oli juba Mardi Tooma Jaak, Toomase poeg Jaak, sünd. 1740.a. 1826.a. on talu nimeks Sääse, 1834-st on kirjas Sääse ehk Jaagu, kuid peagi jäi kasutusele **Jaaguk**. Jaagu talu nimeandja Jaak elas (1740-1798). Talu osteti päriseks juba 19. saj lõpus. Talu on alles- Jaagu talus on suur kivihäärber ja talu on selle nime all teada-tunda.

Viru Herma teine poeg Jaan (1708-1773) oli 1739.a ühe uue taluperemees **Herma Jaan**. 1765.a. oli ta peremeheohjad üle andnud pojale- Herma Jaani Jürile. Talunimi Herma Jaani püsis kaua aastaid, 1834.-st on kirjas Herma Jaani ehk **Vainu**. Peale talumaade kruntiajamist see talu kadus. Hiljem peale asundustalude teket tuli taaskasutusele talunimi Vainu- Tuulemets.

Viru Herma kolmas poeg Hans sai oma isa käest peremeheohjad , ta oli aastakümneid peremees Herma Hans. 1782.a rev oli Herma Hans 70 a. 1834.a. alates . on kirjas talunimi **Herma ehk Katkuotsa**. Peale talude kruntiajamist 1880-tel on dokumentides kirjas ainult nimi Katkuotsa. Talu on selle nime all säilinud tänaseni ja talunimi on üldtuntud.

1765.a. on kirjas uus talu peremehega **Herma Jaani Hans**. Herma poeg jaani poeg Hans (1730-1769). Ta suri noore naisemehena. Taluperemeheks sai ta noorem vend Herma Jaani Mart (1741-1809). Tema järglased said liignimeks Leikop. See on praegune **Herma** talu. See oli üks küla rikkamaid, mis osteti päriseks juba 19. saj. Lõpus. See oli Atla küla ainus talu, kus veel 1990-tel elasid Viru Herma otsesed järglased meesliini pidu. Viimasel pererahval polnud lapsi ja talu läks müümisele. Kuid Leikopi liignimi oli väga levinud siinmail, nüüdseks kahjuks enamasti eestistatult. Atla küla Herma või ka Hermanni talu teavad kõik.

Klaose ehk Vanakupja. Talu tekkis alles 18. saj lõpul, mil Orguse küla Klaose Hansu poeg Nigulas toodi siia peremeheks. Ta tõi ka talunime kaasa. Nigulas Klaose Hansu p (1753-1830) ehk Klaose Nigulas.

M sõja ajal elas siin vallatalitaja Jüri Lepp., ta oli siin aasta või paar. 1858 oli kirjas Nigula- Klaose Talu osteti päriseks juba tsaariajal. Talunimi Klaose vahetus 1880-tel Vanakupja nimega. Vanakupja talunimena on kaasaja inimestele enamasti teadmata. Sageli kasutatakse ka eelviimase pererahva liignime- Ulma.

Koka ehk Oja 1765.a. on esmakordselt kirjas Koka Mihkel talu suurus ½ adm. Kirikukirjades aga 1757. a. Koka Mihkli p Mihkel abiellus lesk Kreedaga Maidlast. Koht oli ühe pere käes mitu põlve ning 1835.a. Said nad liignimeks Kokkov.

Talu jäi renditaluks ning mõisade jagamisel sai see talu asundustaluna uue nime- Oja., kuid eelmist peremeest kutsuti kuni surmani Koka Antsuks, Oja nimi ei juurdunudki. Mäeots

1774.a oli kirjas veel teine talu- Koka Berend, kuid juba 1811 oli talu tühi ja see likvideeriti.

Atla küla lääneserva tekkis asundustalu nimega Koka- Koka aiand sovhoosi ajal.

Kõrtsu Ajavahemikus 1774-1816 kandis talu nime **Kangru**- siin elasid mõisa kangrud- Kangur Hans ja seejärel ta poeg kangur Mikk.

1826 oli siia küla teisest otsast Kõrtsumäelt toodud siia Atla kõrts, mis töötas siin ehk pool sajandit.

1880-tel oli siin Atla valla vaestemaja. 1915.a. võeti kasutusele uus vaestemaja Maja hakati uuesti kasutama elamuna. Mõisade jagamisel tekkis siia asundustalu nimega **Vahepõllu**. Kaasajal enamus inimesi seda Vahepõllu nime ei tea, kasutatakse pererahva liignime. Sellel kohal asub nüüd Sirje Lekki maja.

Mardi talu. 1712.a. Oli kirjas taluperemees **Rütter Mart**, vahepeal 1716,1726 ja 1732.a. Oli vakuraamatuis Jaani Mardi nime all, siis 1739-st jälle Rütter Mart.

1834.a. Oli kirjas Rütre ehk Mardi talu. Talukohtade kruntiajamise käigus jäi talu nimeks Mardi- see on siis 1712.a. Esmakordselt mainitud Rütre Mardi järgi. Talu oli jõukamaid. Osteti päriseks veel tsaari ajal.

Momendil on tuntud Mardi talu nime all.

Talus elavad uued, kuid siiski Atla päritoluga perekond.

Uuetoa talu ehk Ritre. 1774.a. Tekkis teine Ritre talu- Ritre Mardi pMart oli teise Ritre talu peremees. 1858.a. oli veel Ritre, kuid 1880-tel tunti seda talu juba **Uuetoa** nime all. 20. saj alguses elas seal mõisa teomees Mihkel Eesik oma perega. Mõisade jagamisel sai Uuetoa talu asundustalu staatuse ning seda hakati rahvasuus peremehe liignime järgi kutsuma **Eesiku** taluks. Talu elumaja- häärber- on seisnud palju aastaid tühjana.

1716.a. On kirjas taluperemees **Jaani Jürgen (Jüri)** . Jüri ise suri juba enne 1729.aastat. Ta poeg on peremehena kirjas 1732.a. Jüri Reinu nime all. Jüri Rein on kirjas kui kütt.1763.a. Jüri Rein suri ning järgmine peremees oli ta poeg Reinu Jaan (1733).

Reinu Jaan oli peremehena kirjas vaid 1765.a. 1774.a. oli kirjas juba uue peremehena Reinu Tõnu. Hiljem tunti seda talu **Reinu** ja ka **Soome** taluna. Talu kadus 19. saj. teisel poolel maade kruntiajamise käigus..

Peetri talu. 1739.a. rev on esmakordselt kirjas peremees Atla Hinrik. 1765.a. oli juba noor peremees Atla Hindriku p Berend (1750-1778), ta abiellus varakult ja suri juba 27 aastaseks. 1782.a. Oli kirjas peremees Hindreku Peeter 33 aastane, ta suri ka peagi. Tuli uus pererahvas . 1826.a-st on kasutusel talunimi Peetri.. **Peetri** , oli ka jõukam talu ning osteti päriseks 19. saj. Talunimi on käibel.

Tutu talu. Orguse külas oli Tutu talu olemas juba 1716.a. Atla külas tuli Tutu talu nimistusse 1739.a. Peremeheks Tutu Jaan, selle pere käes oli talu mitmed põlvned.

Tutu nime all tuntakse talu tänaseni. See oli üks taludest, mis osteti päriseks juba tsaari-valitsuse ajal. Tutu talu on väga tuntud, viimased peremehed olid seal perekond Vanaveski. Viimane omanik Rein oli enam tuntud kui Tutu Rein , mitte Vanaveski Rein.

Kahjuks talu häärber põles maha ligi 20 aastat tagasi ja nüüd on külal plaanis rajada sinna külakeskuse maja.

Kõrtsumäe

1765 kõrtsmik Mart ja ¼ adrm, kõrtsmikud vaheldusid, viimane oli Mihkel, kes suri 1822.a.

1826 on tühi, kõrts kolis küla teise otsa.

Hiljem ehitati siia mõisa teomaja., millest peale EV sai asundustalu.

Läti Mart, peremees, oli 1716.a. 20 a , kuid juba 1726.a. pole sellest talust enam juttu. 1761 on kirikukirjades Läti Jaan. Alles 1774.a. tuli revisjonis kirja peremees **Läti Jaan**. Talu asus enne küla keskel. Hiljem oli Läti suur koht. Osteti päriseks juba tsaari- ajal. Talu uued asukad on põlist Atla päritolu ja Läti talu on kõigile teada..

Kangru- Matsi

1782-st on kirjas Weber Mats (1755-1810) ja n Kadri , tal oli 4 poega- kaks neist olid samuti kangrud. 1835.a. said nad liignimeks Tavet. See on küla ainus talu, mis on püsinud ühe suguseltsi käes üle kahe ja veerandsaja aasta, mitte otsese meesliini käes. Kuna külas oli kaks kangru talu, siis Kangru- Matsi on tänaseni tuntud talunimi.

Silde

1811.a. mainitakse vabadikust sulast Silde Hinrich Jüri p (1772-1820), tal p Jüri. Hiljem popsikoht ja EV ajast asundustalu Silde.

Muidugi ei olnud juttu täiesti uutest asundustaludest, kuid need ei kuulu tänase teema juurde.